

Kunsten at overleve en barndom

Forfatter og podcastvært Alex

Schulman. Foto: Wikimedia Commons

Carina Wøhlk 16.10.2021

OPVÆKST OG OMSORGSSVIGT // BOGANMELDELSE – Alex Schulmans romaner om en opvækst præget af omsorgssvigt, alkoholisme, traumer og fortrængninger er fængslende og hjerteskrærende fortællinger, der emotionelt kræver sit af læseren, men som bestemt er det hele værd, skriver Carina Wøhlk, der har læst og genlæst *Overleverne* og *Glem mig*.

Overleverne

Forfatter: Alex Schulman

Forlag: Lindhardt og Ringhof

Udkom på dansk i 2020

Glem mig

Forfatter: Alex Schulman

Forlag: Lindhardt og Ringhof

Udkom på dansk i september 2021

Drømmer du om at tilbringe din efterårsferie med en uldplaid over benene, et dampende krus te på bordet og en *feel good*-roman i hænderne? Så er det hverken *Overleverne* eller *Glem mig*, der skal pakkes i rejsetasken. Alex Schulmans forfatterskab er på sin helt egen underspillede måde dybt foruroligende. Hans bøger fortjener en læserskare, der har mod på at blive udfordret, bevæget og overrasket. Ferielektüre eller ej.

Alex Schulman debuterede i 2009, og hans første udgivelser tog afsæt i selvbiografisk materiale. Med romanen *Overleverne* kaster den svenske forfatter, journalist og podcastvært sig ud i fiktionens verden. Det gør han mesterligt.

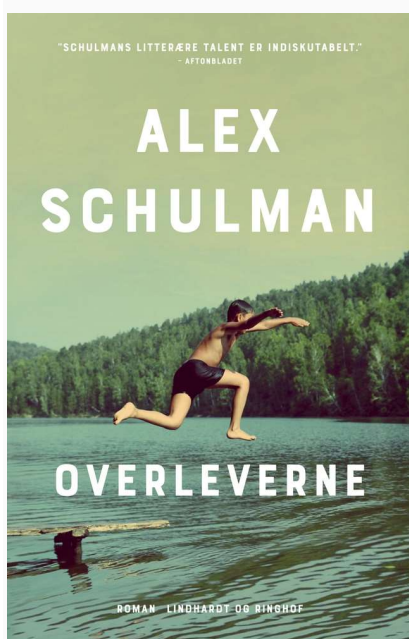
Overlevelse i den dysfunktionelle familie

Bogens temaer er ikke for sarte sjæle. Omsorgssvigt, alkoholmisbrug, vold, kompleks søskendekærlighed, traumer og fortrængninger tegner billedet. Dynamikkerne i den dysfunktionelle familie bliver beskrevet med stor psykologisk indsigt og empati.

Romanen er virtuost komponeret. Kapitlerne veksler imellem et nutidsspor og et fortidsspor

Handlingens epicenter er en voldsom ulykke, som rammer en familie under en ødegårdsferie i de svenske skove. Efter ulykken følger en larmende tavshed. En kollektiv fortrængning får familiens tre drenge til at vokse op med huller i hukommelsen og fordrejede minder.

Hvad var det egentlig, der skete den sommer? Hvad er det for en overlevelse, titlen refererer til? Hvad er det, der kan få en familie til at gå fuldstændigt i opløsning?

Tiden går baglæns og forlæns

Det er tydeligt, at Schulman er en formbevidst forfatter. Romanen er virtuost komponeret. Kapitlerne veksler imellem et nutidsspor og et fortidsspor. I nutidssporet spoles tiden baglæns gennem det døgn, hvor de tre brødre besøger det feriested, der vækker svære minder. I fortidssporet er handlingen fremadskridende.

Drengene og deres forældre følges fra den skæbnesvangre sommer og frem til nutiden, hvor de tre brødre vender tilbage til ødegården som voksne mænd – for at opfylde deres mors sidste ønske og se fortiden i øjnene.

Det fortælletekniske greb, der lader tiden – og handlingen – gå både baglæns og forlæns, opstår på magisk vis i fortællingen selv, da drengen Benjamin efter en grænseoverskridende oplevelse sætter sig ved søbredden:

”Ringene på søen søgte mod deres egen midte, som om nogen spillede en film baglæns ... Så skreg han. Det var gået op for ham, at tiden slet ikke stod stille – den gik baglæns”.

Overbevisende nuancer

Schulmans skildring af bogens hovedpersoner er befriende nuanceret. Han ser dem, som de er – med en ømhed, der rummer alle brister og brudflader.

Benjamin, hvis synsvinkel historien opleves igennem, er det klemte og signalfølsomme midterbarn, der hele tiden er opmærksom på alle understrømme og stemninger i familien. Nils er den førstefødte og fornuftige dreng, som skal bære forældrenes tårnhøje forventninger, og som hele tiden forsøger at trække sig fra det ”galehus”, som han kan kalde hjem. Og Pierre er den rastløse bulderbasse af en lillebror, som kommer i slåskamp i skolegården – og som måske ender som slagsbror, fordi han oplever vold i hjemmet.

Overleverne er en fremragende roman, som kan læses om og om igen – for sproget, stemningen, plottet og de mange psykologiske lag i fortællingen

De tre drenge bejler på hver deres måde til nogle forældre, som ikke formår at komme dem i møde. Moderen er humørsyg og uligevægtig. Drengene ved aldrig, hvor de har hende. Nogle gange er hun kærlig og omsorgsfuld. Andre gange kølig og afvisende – ja, ligefrem i ondt lune: ”Det var farligt, når moren var vred”. Faderen kan tænde af, når han har drukket for meget. Så sidder lussingerne løst. Men han er også naturmennesket, der i glimt skaber eventyrlige oaser for drengene.

Overrasker til slut

Bogen igennem sidder læseren med tilbageholdt åndedræt og spørger efter sandheden om den sidste sommer i ødegården. For der er da et eller andet, der ikke stemmer – eller hvad? Spændingen trækkes nærmest pinefuldt ud. Og da den udløses, går alt grufuldt op.

Den forbløffende slutning får læseren til at forstå, at det at overleve en barndom er en kunst, som nogle gange kræver hjælp. Og den hjælp skal ikke nødvendigvis

komme fra livsvidner, der måske nok har været med undervejs, men som ikke husker hændelserne på samme måde – eller slet ikke vil tale om dem.

Fortjener at blive genlæst

Overleverne er en fremragende roman, som kan læses om og om igen – for sproget, stemningen, plottet og de mange psykologiske lag i fortællingen. Det er lykkedes oversætter Charlotte A. E. Glahn at ramme en sprogtone, der fører læseren helt ind i bogens univers. Det er som at være der selv – midt i de svenske skove med dybe søer og knejsende graner og midt i det familiære spændingsfelt, hvor ensomheden synes at vinde over den skrøbelige kærlighed i en hvirvlende strøm af overlevelsesskyld, som truer med at trække ofrene helt ned på bunden.

Læs bogen og tag med drengene ”tilbage til nedslagsstedet, skridt for skridt tilbage i historien, for at overleve en sidste gang”. Det er hele rejsen værd.

"EN GRIBENDE OG DYBT PERSONLIG SKILDRING AF EN
PROBLEMATISK RELATION MELLEM MOR OG SØN."

- LITTERATURMAGAZINET

ALEX SCHULMAN

GLEM MIG

LINDHARDT OG RINGHOF

Glemsel og erindring

Og når turen med *Overleverne* har nået vejs ende, giver det god mening at tage en dyb indånding og begive sig ud på en færd, der viser sig at minde påfaldende meget om den netop afsluttede.

Bogen med titlen *Glem mig*, som udkom i 2016, men først nu er oversat til dansk, er ironisk nok baseret på erindringer. Alex Schulman husker tilbage på de sidste år med sin alkoholiserede mor og kampen for hendes ædruelighed og værdighed. Ind i beskrivelsen flettes erindringsglimt fra en barndom, der får det til at stikke i hjertet på læseren. I hans og hans brøders voksne mandekroppe bor forsømte og fortvivlede drengebørn: ”Vi er tredive år gamle, vi er fem år gamle”.

Om at overleve

Læseren skal kun få sider hen i *Glem mig* for at få en fornemmelse af, at Schulman i den senere roman *Overleverne* må trække på sin egen barndoms- og familiehistorie. Det bliver helt tydeligt, da han i en konfrontation med sin fordrukne mor udbryder: ”... jeg vil have, at vi begge to overlever”.

Overlevelse ligger forfatteren dybt på sinde.

Som handlingen i *Glem mig* skrider frem, får læseren øje på flere og flere detaljer, der bekræfter, at Schulman i sit videre forfatterskab omsætter erindringsmateriale til litterært stof: De klirrende isterninger i forældrenes vodka, bemærkningerne om hjemmet som et galehus, overskriften på moderens sidste vilje og så naturligvis hele det familiære *set up* – den dårligt fungerende familie, der tier, fortrænger og desperat dækker over en dyb hemmelighed.

I dette tilfælde ikke en meningsløs ulykke, men moderens misbrug. Det giver anledning til at fundere over, hvilke kilder forfattere i det hele taget øser af. Virkeligheden? Fantasien? Eller måske flyder de to kildevæld sammen i kunsten?

Barnets loyalitet og årtiers co-alkoholisme

Også i *Glem mig* går Schulman til sine personer med stor nænsomhed og blik for nuancer. *Glem mig* er én lang kærlighedserklæring til den mor, der svigtede lille Alex og hans to brødre massivt – men som også var en højt begavet kvinde med en ensom og fornedret pige indeni.

Bogen vidner om den loyalitet, som barnet altid vil have i forhold til sine forældre – også selv om mor og far ikke formår at fylde rollerne kærligt ud.

Også i *Glem mig* brillerer oversætter Charlotte A.E. Glahn med sin sans for Schulmans univers

Bogens stærkeste træk er nok dens skildring af det co-alkoholiske mønster, som pårørende til alkoholikere ofte udvikler. Som Schulman skriver, bliver han sin mors ”omvandrede bartender”.

Han kæmper med en enorm ambivalens i forhold til sin mors misbrug: ”Jeg vil ikke have, at min mor drikker, men jeg vil have, at hun drikker”. Han dækker over hendes druk, sletter alle spor efter hendes indtag og forsøger at opretholde en illusion om normalitet – som barn ved at sælge hendes tomme flasker, som han og brødrene finder i et skab og som voksen ved at drikke med hende i sociale sammenhænge. Det er hjerteskrærende at læse om.

Læs *Overleverne* først

Også i *Glem mig* brillerer oversætter Charlotte A.E. Glahn med sin sans for Schulmans univers. Dog er der enkelte skønhedsfejl – som når hun lader personerne ”handle ind” i stedet for at handle eller købe ind. Det bærer læseren dog over med, når oversættelsen i øvrigt er så fintfølede i forhold til den originale udgave.

Glem mig rækker læseren en nøgle til forståelsen af dybere lag i *Overleverne*. Det må imidlertid anbefales at læse *Overleverne* først. Lad Schulmans første egentlige roman skinne som den lille, litterære perle, den er. Og stift så i *Glem mig* bekendtskab med den disharmoniske opvækst, som forstærker og forklarer et grundtema i Schulmans forfatterskab: Kunsten at overleve en barndom.

Alex Schulman Alkoholismedysfunktionelle familieromsorgssvigtopvækstSverige

Carina Wøhlk

Carina Wøhlk er uddannet som teolog fra Københavns Universitet i januar 1993. I oktober 1997 blev Carina Wøhlk ansat som sognepræst og funktionspræst ved Helligaandskirken i København. Siden september 2015 har hun fungeret som sog